

ANMELDELSE: DEN KIERKEGAARDSKE SAMTALESLØJFE

KIERKEGAARD, PROTREPTIK OG TREDJE GENERATIONS COACHING

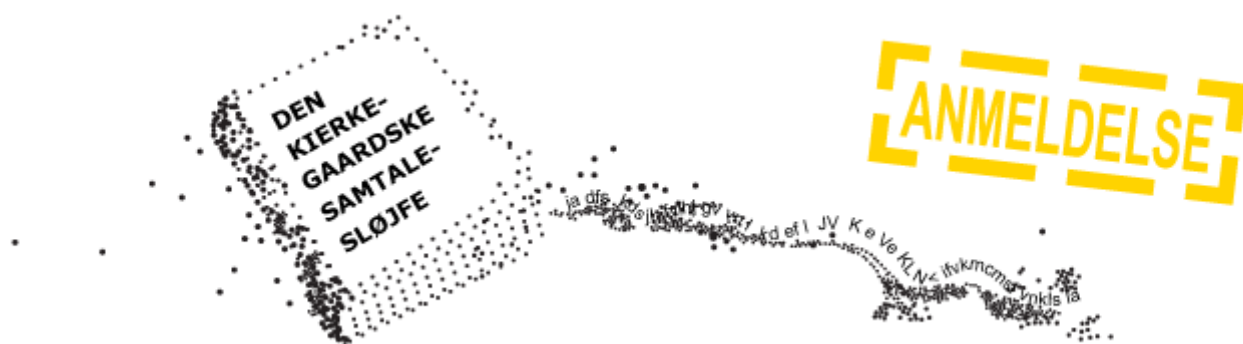
Publiceret: 12. september 2017

Forfatter: Niels Jakob Harbo

FAKTABOKS

Anmeldelse af bogen "Den kierkegaardske samtalsløjfe. Kierkegaard, protreptik og tredje generations coaching" redigeret af Pia Orloff Houmark, 2017, Dansk Psykologisk Forlag.

Som anmelder er det altid en fornøjelse af få bøger ind af døren. Specielt hvis de tager udgangspunkt i noget, som man kender til. Dels meget gerne (i hvert fald for undertegnende) udfordrer den faglighed, som man nu n gang er repræsentant for. Derfor var jeg også glad for at få muligheden for at anmelde Pia Orloff Houmarks bog, Den kierkegaardske samtalsløjfe, da den ud fra en første gennemgang så ud til at opfylde de ønsker om at få lov til at læse noget om mit fag. Dels meget gerne blive udfordret på min egen tankegang om filosofi og dens mere praktiske anvendelighed.

Derfor vil anmeldelsen også være tostrengt. Den ene er vurderingen af bogen ud fra et fagligt perspektiv. Den anden streng vil i sagens natur være, om den også er mere praktisk brugbar, og hvad man ud fra det perspektiv kan få hjælp til i bogen. Bevidst vælger jeg ikke at gå fagligt dybt ind i Houmarks forståelse af Kierkegaard. Dels levner pladsen ikke mulighed for det, hvorfor det vil være en disrespekt at vise forfatteren. Dels vil det kunne tage pladsen for meget op i forhold til Houmarks projekt – at forsøge at bruge Kierkegaards tænkning som en udfoldelse i samtalekunsten.

BOGENS TEMA

Som Houmark selv nævner er intentionen bag bogen at

"[...] FREMLÆGGE OG BRUGE DE EKSISTENSFILOSOFISKE OG PSYKOLOGISKE INDSIGTER, SOM KIERKEGAARD BIDRAGER MED I SINE BESKRIVELSER AF MENNESKETS EKSISTENS, TIL AT VISE, HVORDAN DEN ENE PERSON VIA SAMTALE KAN HJÆLPE DEN ANDEN PERSON MED AT BLIVE SIG SELV". (HOUMARK, 2017, S.18).

I dette ligger faktisk fint beskrevet, hvad bogens tema er – nemlig samtale, samtalekunst, og hvordan man som professionel og eksistentiel kan indgå i samtaleprojekt (både individuelt og grupperelateret) og få en anden, fornyet og intentionel forståelse af, hvad samtalen nu indebærer. Som titlen angiver, kobler Houmark Kierkegaards filosofi til protreptikken (Kirkeby) og tredje generations coaching (Stelzer) og angiver også sin glæde ved Søtofts forståelse af Kierkegaard og arbejdet med syntesemodellen (Gøtz). Dermed er temaet også tydeligt slået an. Dette er ikke "kun" en bog om Kierkegaards filosofi (dem er der rigeligt af). Bogen er et forsøg på at bruge Kierkegaards filosofi til noget – og dermed tage Kierkegaards filosofi alvorligt, for han vil bruges – i samtalekunsten.

MÅLGRUPPEN

Houmark angiver selv den erfarne dialogholder der vil udbygge og understøtte sit eksisterende grundlag for at kommunikere og samtale. Det er en hurtigt givet konkretisering af målgruppen, hvilket er helt på sin plads, for bogen kræver sit (hvilket Kierkegaard jo gør). Derfor er præciseringen god at få hurtigt på plads, så præmisserne for at begive sig ind i bogen er manifesteret, og man som læser ved, hvad man går ind til, hvad man kan forvente, og hvor den mere uerfarne kan få sine udfordringer. Efter endt læsning er målgruppen ramt fint. Bogens indsigter kræver en vis erfaring med samtale. Dels en evne til dyb refleksion, både fagligt, eksistentielt og operationelt, hvorfor den mindre erfarne hurtigt ville kunne miste overblikket og blive forstyrret af, at bogen ikke angiver løsninger som sådan men "blot" anskuelser, nuancer og perspektiveringer (hvilket jo var Kierkegaards ærinde blandt mange andre). Dermed respekterer Houmark Kierkegaards tænkning godt. Mere om dette senere.

BOGENS OPDELING

Bogen er inddelt i 6 dele med indlejrede kapitler, der hver især beskæftiger sig med særlige aspekter af Kierkegaards filosofi undervejs kombineret med introduktioner til fx Sokratiske ironi, sammenhængen mellem Kierkegaard, tredje generations coaching og protreptikken. Hegel får også lige sneget sig ind i et kapitel. Houmark bevæger sig således systematisk igennem forskellige aspekter af Kierkegaard og præsenterer dem uddybende og perspektiverende.

DEN FAGLIGE DEL

Hos Houmark er der hvad angår den faglige kvalitet ikke noget at sætte en finger på. Houmark refererer flittigt til Kierkegaard, referencerne er på plads, og man sidder med en tydelig fornemmelse af, at Houmark kan sit stof og sin Kierkegaard. Dertil kommer, at Houmark tydeligt, om end hun selv synes, det var vanskeligt, har til hensigt at

“[...] BYGGE FORSTÅElsen LANGSOMT OP OG LADE TEKSTERNE TALE UDEN LYNHURTIGT AT BRYDE IND OG TOLKE DEM IND I EN FORUD FASTLAGT ANVENDELSESSAMMENHÆNG.” (HOUMARK, 2017, S. 19).

Dette lykkes Houmark med at fastholde godt gennem hele bogen. Dermed bliver de forskellige begreber også præsenteret lødigt, tænksomt og nænsomt. Dette er bogens styrke, men bliver også i en vis forstand et ankepunkt, da man som læser vitterlig skal være tålmodig, indstillet på det tænksomme og nænsomme, hvilket, selv for undertegnende som Filosof, der om nogen skulle være indstillet på langsomhed, kan være en kilde til frustration, da man – også bogens praktiske udgangspunkt taget i betragtning – gerne vil hurtigere frem. Her vakler Houmark ikke men insisterer på det langsomme. Frustrationen må læseren dermed selv tage ansvar for, og det er behageligt, at Houmark ikke lefler for den oplagte faldgrube – at komme hurtigt frem til pointen.

DEN PRAKTISKE DEL

Dermed er vi også noget frem til den praktiske del af bogens ærinde. At bruge indsigterne i samtale og samtaleforståelse. Her kommer bogens dybsindighed på prøve, da man som læser og samtalepartner skal holde tungen lige i munden og selv lave en stor del af arbejdet med at få det konkretiseret. Selvom Houmark har flere eksempler på, hvordan Kierkegaards tankegang kan bruges, og hun kommer med konkrete refleksionsspørgsmål med udgangspunkt i hans tankegang og de præsenterede begreber, så kræver bogen sit, og den mere praktiske læser, der gerne vil have en mere umiddelbar forståelse, vil sikkert føle sig ret frustreret og have svært med at se meningen med projektet. Selvom Houmark også bringer modeller i spil og præsenterer dem godt og dermed forsøger at konkretisere samtalens forskellige elementer og perspektiver, så kan de stadig være svære at følge for den, der ikke har den erfaring eller kendskab til Kierkegaard og filosofisk tænkning. Dermed er vi også fremme ved, at bogen som praktisk perspektiv mest vil henvende sig til dem, der enten som naturlighed arbejder med langsomheden i samtalen (den professionelle terapeut eller coach), eller som har ønske om at gøre sig erfaringer med den og er bevidst om, at der i bogen tales et andet sprog og kræves en anden forholden sig (den nysgerrige leder, pædagog, konsulent fx). Andre, der har et ønske om et "quick fix" og nogle nye terminologier, som kan indtages uproblematisk, vil gå forgæves her. Dermed er vi tilbage til ved min bemærkning i forhold til målgruppen, hvor bogen kræver sit af sin læser, hvilket man skal være opmærksom på.

KONKLUSION

Lykkes projektet? Ja og nej. Ja, i den forstand, at man teoretisk og fagligt får præsenteret begreber, kontekster og den særlige kierkegaardske model ud fra et dybdegående fagligt kendskab med de facetter og nuancer, der følger med. Den særligt faglige og teoretisk nysgerrige er i sikre hænder her. Dels lykkes det også i den forstand, at Hougaard forsøger at koble praksisspørgsmål på til egen refleksion for dermed at omsætte Kierkegaards filosofi til konkret og praktisk undring og ikke "bare" lade Kierkegaard stå for egen regning og efterlade læseren som et spørgsmålstegn i forhold til, hvad de forskellige kapitlers indsigt kan bruges til i mere operationel forstand. Dette lykkes ganske godt efter anmelderens mening. Dog med den nuance, at den måde at konkretisere Kierkegaard på med fordel kunne være arbejdet mere ind i selve brødteksten. Det ville give en endnu mere direkte omsættelse af Kierkegaards tankegang og kunne supplere de faglige indsigter godt, hvis de var koblet mere umiddelbart på. Som teksten står nu skal man (desværre) vente til afslutningen af kapitlerne, før de mere praktiske indsigter melder sig, hvilket er en skam.

Dermed er vi også fremme ved, at projektet ikke "lykkes" i den forstand, at der for praktikerer skal laves et ret stort stykke oversættelsesarbejde, hvis man ikke er bekendt med filosofisk tænkning, 3.generations coaching, protreptik eller Kierkegaard eller måden at tænke på i det hele taget. Her skal der – i Kierkegaards ånd – et stort stykke forholde sig arbejde til, før den vil være relevant at inddrage. Praktikerer vil derfor ikke uden videre få et særligt udbytte af at læse den. Dette er ikke nødvendigvis en diskvalitet. Det er et opmærksomhedspunkt, som læseren skal inddrage, før vedkommende giver sig i kast med den, hvilket Houmark også ganske klart gør opmærksom på i sin indledning, da

"[...] BOGEN SINE STEDER ER SVÆR OG TAGER TID AT KOMME IGENNEM, ELLER FØRER STEDER HEN, DER IKKE UMIDDELBART VIRKER BRUGBARE" (HOUMARK, 2017, S.20)

Hvis man som "praktiker" er indstillet på det stykke arbejde, tage langsomheden og fordybelsen på sig, give sig tid til at blive genlæst, måske ikke i første omgang få det fulde udbytte osv., så præsenterer bogen sig som en udmærket mulighed for at få andre perspektiver på samtale, coaching, at forholde sig som andre mere umiddelbare og letlæste tilgange ikke giver. Bogen får dermed også min anbefaling med. Både fagligt, til fordybelse og som en anholden sig til på et principielt og eksistentielt plan i forhold til, hvad samtale er og ikke er, og hvordan den tankegang kan udfoldes, håndteres og forstås i praksis og – som sagt – også eksistentielt. Dermed imødekommer bogen også det, der i stigende grad bliver eksponeret som en ledelsesmæssig nødvendighed – evnen til at forholde sig. Ledelse er dog, som nævnt, ikke bogens eksplicite ærinde, men der er et yderst relevant spinoff her for ledere og organisationer i bogen, hvis den indoptages på de præmisser, som Houmark fint angiver i sin indledning.